

regler for, hvor langt man må gå for at øge graviditetsfrekvensen.

Muligheden for genmanipulation m.v.

De mest vidtrækkende etiske problemer i forbindelse med reagensglasteknikken vedrører mulighederne for at forbinde denne teknik med genmanipulation, kloning o.lign.

Fra et teknisk synspunkt er det nærliggende, når befrugtningen nu alligevel foregår »i reagensglasset«, da at benytte lejligheden til at forbedre resultatet eller i hvert fald kontrollere det (med mulighed for frasortering) ved hjælp af disse teknikker.

Eksempelvis vil det ikke være noget større teknisk problem i forbindelse med IVB-teknikken at sikre, at barnet får det foretrukne køn. Ved ægspaltning (kloning) kan det ene anvendes som kontrolæg og siden destrueres. Samme metode kan selvsagt benyttes til på mange andre områder at sikre sig, at det transplanterede æg har netop de ønskede og ingen uønskede anlæg. En sådan kontrol- og sorteringsteknik ved hjælp af ægspaltning er af reagensglasteknikkens fader, dr. Edwards, Cambridge, i et foredrag fremstillet som et positivt perspektiv, som en mulighed, man nok burde udnytte³⁴).

I en vis udstrækning kan reagensglasteknikken i sig selv skabe grundlag for en ganske logisk argumentation for genmanipulation og/eller sortering. Hvis anlægget til den ufrugtbarhed, man søger at overvinde ved IVB-teknikken, videreføres på IVB-ægget, så har vi den klassiske problemstilling inden for genetikken: hvad er langtidsvirkningerne på den samlede arvmasse, når vi lader anlæg, som fra naturens hånd ikke er reproducerbare, fortsætte i slægten? Over for sådanne udsigter har genetikerne altid advaret kraftigt. Hvad ville da være mere logisk end at rette lidt på IVB-ægget, så denne fejl blev fjernet, så vidt det er muligt?

I sin skriftlige introduktion forud for etik-konferencen på rigshospitalet rejste professor Povl Riis da også dette spørgsmål: Skal anvendelse af IVB belægges med eksplicitte begrænsninger som f.eks. forbud mod gensplejsning (eller kloning), når og hvis en sådan teknik bliver mulig på befrugtede menneskelige æg?

Forslagsstillerne finder, at der skal fastsættes regler, som hindrer genetisk manipulation og sortering i forbindelse med IVB-teknikken.

Forskerne og myndighederne har stærkt fremhævet, at reagensglasprojektet er godkendt af de eksisterende kontrolorganer. Specielt har man lagt vægt på, at også ikke-videnskabelige medlemmer har sæde i disse organer.

Således hedder det i en udtalelse af projektlejerne, afgivet til sundhedsstyrelsen efter anmodning fra indenrigsministeren (i realiteten fremkaldt af folketinget): »Projektet er godkendt af den videnskabsetiske komité for Københavns kommune den 4. juni 1981«³⁵). Og i fremsendelsen til ministeriet ledsager sundhedsstyrelsen denne udtalelse med et notat af 2. december 1982, hvori det understreges: »Den videnskabsetiske komité for Københavns kommune, der som ikke-videnskabelige medlemmer har overlærer Bodil Emanuel, fhv. borgmester Edel Saunte samt familievejleder Elise Schiøtt-Olsen, har godkendt projektet.«³⁶)

En nærmere efterforskning af dette spørgsmål viser, at man nok ikke lægge alt for meget i disse kontrolforanstaltninger. Først må man gøre sig klart, hvad de videnskabsetiske komiteer er for noget, og hvilket kompetenceområde de har:

De er oprettet (i perioden 1980-82) i henhold til Helsinki Deklaration II med det formål at sikre overholdelse af de etiske regler for biomedicinsk forskning med mennesker som objekter, som er nedlagt i denne deklARATION.

De har ingen retlig status. Det betyder, at forskerne ikke behøver at forelægge dem deres projekter, hvis de ikke selv vil. (I praksis ser det dog ud til, at forskerne har accepteret dem og så godt som altid forelægger dem projekterne til bedømmelse eller registrering).

De er ifølge sundhedsstyrelsen private organisationer. Deres sekretariat betales ganske vist af det offentlige, men de er private i den helt principielle forstand, at de ikke er omfattet af offentlighedsloven. (Det har således også vist sig umuligt i forbindelse med udarbejdelsen af dette forslag fra komiteerne at få udleveret de projektbeskrivelser, som vedrører reagensglasbefrugtning).

Medlemmerne er underkastet streng tavshedspligt. »For komiteens medlemmer og deres suppleanter gælder samme tavshedspligt som for offentlige hverv med hensyn til alt, hvad de erfarer i deres egenkab af medlem af eller suppleanter for komiteen. Såfremt det af hensyn til offentligheden eller af andre væsentlige årsager skønnes nødvendigt at komme med en udtalelse om et bestemt projekt, træffer komiteen afgørelse af, om en udtalelse skal fremsættes og i givet fald under hvilken form. I tvivlstilfælde kan afgørelsen henlægges til den centrale videnskabsetiske komité. Det påhviler komite-